

Олександр КУХАРЧУК,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ ШЛЯХОМ ПОСТІЙНОГО ПРОЖИВАННЯ РАЗОМ ЗІ СПАДКОДАВЦЕМ

Відповідно до ч. 3 ст. 1268 Цивільного кодексу України (далі — ЦК) спадкоємець, який постійно проживав разом зі спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо протягом шестимісячного строку він не заявив про відмову від неї (так зване «автоматичне прийняття спадщини»).

Спадкоємець, який бажає прийняти спадщину, але на час відкриття спадщини не проживав постійно із спадкодавцем, має подати нотаріусу або в сільських населених пунктах — уповноваженій на це посадовій особі відповідного органу місцевого самоврядування заяву про прийняття спадщини (ч. 1 ст. 1269 ЦК).

Таким чином закон не вимагає від особи, яка постійно проживала разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, подання заяви про прийняття спадщини. Якщо протягом шести місяців з дня смерті спадкодавця такий спадкоємець не заявив про відмову від спадщини, він може одержати свідоцтво про право на спадщину на загальних підставах.

Прототип прийняття спадщини шляхом постійного проживання разом зі спадкодавцем був установлений у Стародавньому Римі *pro herede gestio* (дія в ролі спадкоємця), тобто вчинення спадкоємцем актів, з яких виводиться безумовна та необхідна воля прийняти спадщину. В класичну епоху в поняття *pro herede gestio* включалось також бажання спадкоємця прийняти спадщину, висловлене явно, однак неформально¹.

¹ Санфилитто Чезаре. Курс римського частного права: учебник / под ред. Д.Д. Дождева. — М.: БЕК, 2002. — С. 283, 284.

Схоже положення містилося й у ст. 1514 проекту Цивільного укладення Російської Імперії, за змістом якого спадкоємець вважається таким, що прийняв спадщину, якщо заявить про це суду або, знаючи про відкриття спадщини, буде як спадкоємець володіти, користуватися та розпоряджатися спадковим майном і взагалі вчиняти стосовно спадкового майна такі дії, на які має право лише спадкоємець².

Фактично у ч. 3 ст. 1268 ЦК відтворено поділ спадкоємців на присутніх та відсутніх, запроваджений ще у ЦК УРСР 1922 року. Так, якщо спадкоємець, присутній в місці відкриття спадщини, протягом трьох місяців з дня її відкриття не заявить належному нотаріальному органу про відмову від спадщини, він вважається таким, що прийняв її (ст. 429 ЦК УРСР 1922 року). Спадкоємці, відсутні в місці відкриття спадщини, можуть прийняти спадкове майно особисто або через повірених протягом шести місяців з дня відкриття спадщини (ст. 430 ЦК УРСР 1922 року).

У ст. 549 ЦК УРСР 1963 року встановлювалося, що спадкоємець прийняв спадщину: 1) якщо він фактично вступив в управління або володіння спадковим майном; 2) якщо він подав державній нотаріальній конторі за

² Гражданское уложение. Кн. 4. Наследственное право: проект Высочайше учрежденной Редакционной комиссии по составлению Гражданского уложения (с объяснениями, извлеченными из трудов Редакционной комиссии) / под ред. И.М. Тютрюмова; сост. А.Л. Саатчиан. — М.: Волтерс Клувер, 2008. — С. 223.

місцем відкриття спадщини заяву про прийняття спадщини. При цьому в юридичній літературі того часу допускалась можливість фактичного вступу в управління спадковим майном шляхом проживання в тому ж приміщенні та користування тими ж предметами, що раніше належали спадкодавцеві³.

Водночас, на відміну від ЦК УРСР 1963 року, чинний ЦК не передбачає прийняття спадщини шляхом фактичного вступу в управління або володіння спадковим майном. Під фактичним вступом у володіння спадковим майном розуміються будь-які дії спадкоємця з управління, розпорядження і використання майна, підтримання його в належному стані, сплати податків, страхових внесків, інших платежів, здійснення за рахунок спадкового майна витрат, погашення боргів спадкодавця та ін. Причому цей перелік не є вичерпним.

У цьому аспекті важливе значення має дія цивільного законодавства у часі. За загальним правилом ЦК застосовується до цивільних відносин, що виникли після набрання ним чинності. Відтак, ідеться про спадщину, яка відкрилася з 01.01.2004. Утім, як зазначено у п. 5 Прикінцевих та перехідних положень ЦК, правила книги 6 ЦК застосовуються також до спадщини, яка відкрилася, але не була прийнята ніким із спадкоємців до набрання чинності цим Кодексом. З цього приводу необхідно керуватися роз'ясненням Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, що норми п. 5 Прикінцевих та перехідних положень ЦК слід розуміти таким чином, що правила книги 6 ЦК можуть бути застосовані лише до спадщини, яка відкрилася після 01.07.2003 і не була прийнята ніким зі спадкоємців, право на спадкування яких виникло відповідно до норм статей 529–531 ЦК УРСР 1963 року.⁴

Отже, щодо спадщини, яка відкрилася до 01.01.2004, допускається фактичний

вступ у володіння нею, а тому за наявності документів, що підтверджують фактичне прийняття спадщини, нотаріусом може бути видане свідоцтво про право на спадщину. При цьому спадкоємець, який фактично вступив у володіння й управління спадщиною до 01.01.2004, не обмежений строком у праві на отримання свідоцтва про право на спадщину.

У п. 3.3 розділу 1 ч. II Методичних рекомендацій щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із життям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя від 29.01.2009 зазначається, що доказом вступу в управління чи володіння спадковим майном можуть бути: довідка житлово-експлуатаційної організації, управління житлово-будівельного кооперативу, відповідної місцевої державної адміністрації чи органу місцевого самоврядування про те, що спадкоємець безпосередньо перед смертю спадкодавця проживав разом з ним; довідка державної податкової служби або страховика чи іншого органу про те, що спадкоємець після відкриття спадщини сплачував податки або страхові платежі по обов'язковому страхуванню; копія рішення суду, що набрало законної сили, про встановлення факту прийняття спадщини; запис у паспорті спадкоємця або в будинковій книзі, який підтверджує, що спадкоємець був постійно прописаний (zareєстрований) у спадковому будинку (квартирі); інші документи, що підтверджують факт постійного проживання разом зі спадкодавцем.

Водночас не може визнаватися фактичним вступом в управління спадщиною організація та проведення спадкоємцем поховання спадкодавця, оскільки такі дії не стосуються спадкового майна⁵.

Частина 3 ст. 1268 ЦК містить правову презумпцію прийняття спадщини, зміст

³ Гордон М. В. Наследование по закону и по завещанию. – М.: Юрид. л-ра, 1967. – С. 79.

⁴ Пункт 1 листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування» від 16.05.2013 № 24-753/0/4-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-753740-13>

⁵ Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 12: Спадкове право / за ред. проф. І.В. Спасиво-Фатеєвої. – Х.: Страйд, 2009. – С. 340, 341.

якої становить припущення, що певні спадкоємці вважаються такими, що прийняли спадщину без їх спеціального волевиявлення. Така правова презумпція може бути спростована самим спадкоємцем внаслідок подання заяви про відмову від прийняття спадщини. Крім того, презумпція прийняття спадщини може спростовуватися й іншою стороною шляхом заперечення факту спільного постійного проживання спадкоємця із спадкодавцем саме на час відкриття спадщини. Наприклад, наведена презумпція може бути спростована фактом реєстрації сторони спору разом зі спадкодавцем за день до смерті останнього, що заперечуватиме такий елемент змісту презумпції, як постійність проживання.

Так, після відкриття спадщини спадкоємцям було відмовлено у видачі свідоцтв про прийняття спадщини з посиланням на те, що у квартирі спадкодавця зареєстрована її дочка, що, на думку нотаріуса, свідчить про право на спадкування останньої згідно з ч. 3 ст. 1268 ЦК України. З цих підстав спадкоємці звернулися до суду з позовом, де, серед іншого, просили встановити факт того, що на день смерті спадкодавця разом з нею не проживала її дочка, яка є громадянкою Сполучених Штатів Америки і за останні п'ять років лише один раз приїжджала в Україну на ніч днів. Рішенням Солом'янського районного суду м. Києва від 01.03.2016 р. позов було задоволено⁶.

Презумпція прийняття спадщини встановлена не лише в інтересах спадкоємців, а й захищає права кредиторів спадкодавця. Це зумовлено тим, що спадкоємці часто намагаються уникнути виконання свого обов'язку в частині відповідальності за боргами спадкодавця, не звертаються до нотаріуса із заявою про прийняття спадщини, що, у свою чергу, має наслідком незаведення спадкової справи.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, вирішуючи спір про стягнення заборгованості за

договором позики, відзначив таке. Оскільки відповідачі — чоловік та син спадкодавця — проживали разом зі спадкодавцем на час відкриття спадщини, вони вважаються такими, що прийняли спадщину з підстав ч. 3 ст. 1268 ЦК. Тому вони мають відповідати за боргами спадкодавця. При цьому було визнано помилковим висновок суду першої інстанції про недоведеність факту прийняття спадщини у зв'язку з тим, що згідно з довідкою державної нотаріальної контори у Спадковому реєстрі відсутня інформація стосовно смерті спадкодавця, а спадкова справа не заводилася. Враховуючи наведене, касаційна інстанція залишила без змін рішення апеляційного суду про стягнення із спадкоємців боржника на користь кредитора спадкодавця заборгованість за договором позики три відсотки річних та інфляційних витрат⁷.

При визначенні місця проживання спадкодавця та спадкоємця підлягає застосуванню ч. 1 ст. 29 ЦК, де зазначається, що місцем проживання фізичної особи є житло, в якому вона проживає постійно або тимчасово.

Верховний Суд України вказав на два правила встановлення місця відкриття спадщини:

- а) місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця, яке визначається за правилами ст. 29, ч. 2 ст. 1221 ЦК;
- б) якщо спадкодавець мав кілька місць проживання, місцем відкриття спадщини вважається останнє місце реєстрації спадкодавця⁸.

Місце проживання необхідно відрізнити від місця перебування фізичної особи, тобто того місця, де вона не проживає, а тимчасово знаходиться. Так, відповідно до ст. 2 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11.12.2003 місце перебування — адміністративно-територіальна

⁷ Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.09.2016 у справі № 306/304/15-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/61398755>

⁸ Абзац 3 п. 3 постанови пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про спадкування» від 30.05.2008 № 7.

⁶ Рішення Солом'янського районного суду м. Києва від 01.03.2016 у справі № 750/9506/15-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/56320225>

одиниця, на території якої особа проживає строком менше шести місяців на рік, а *місце проживання* — житло, розташоване на території адміністративно-територіальної одиниці, в якому особа проживає, а також спеціалізовані соціальні установи, заклади соціального обслуговування та соціального захисту, військові частини.

Варто врахувати, що в порядку нотаріального провадження прийняти спадщину шляхом постійного проживання разом із спадкодавцем можливо в тому випадку, коли спадкоємець зареєстрований за певною адресою, що збігається з реєстрацією місця проживання спадкодавця. Якщо ж спадкодавець на момент смерті не зареєстрував місця свого проживання, то встановлення факту спільного проживання з ним можливо лише в судовому порядку. Наприклад, спадкодавець незадовго до смерті був знятий з реєстрації місця свого проживання та не встиг зареєструватися в іншому житловому приміщенні. Це, у свою чергу, потягне й зміну місця відкриття спадщини, яке вже визначатиметься за місцезнаходженням нерухомого майна або основної його частини за умови, якщо місце проживання спадкодавця невідоме (ч. 2 ст. 1221 ЦК).

Згідно з п. 9 Правил реєстрації місця проживання, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 207, відомості про реєстрацію місця проживання вносяться до паспорта громадянина України:

- у вигляді книжечки (зразка 1993 року) — шляхом проставлення в ньому штампа реєстрації місця проживання особи;
- у формі картки (зразка 2015 року) — шляхом внесення інформації до безконтактного електронного носія, який імплантовано у такий паспорт, у разі наявності робочих станцій та підключення органу реєстрації до Єдиного державного демографічного реєстру.

Варто зауважити, що для «автоматичного» прийняття спадщини необхідна наявність кількох умов:

по-перше, особа має закликатися до спадкування в порядку черговості за законом або у зв'язку із складенням на її користь заповіту;

по-друге, на час відкриття спадщини спадкоємець має проживати спільно зі спадкодавцем;

по-третє, таке проживання повинно бути постійним, тобто носити тривалий характер, і, головне, не припинитися перед смертю спадкодавця.

Саме по собі проживання разом із спадкодавцем за наявності родичів більш близького ступеня споріднення (наприклад, дітей), не породжує у такої особи права на спадкування за умови, що на її користь не було складено заповіт. Крім того, проживання спадкоємця та спадкодавця має бути спільним, тобто в одному приміщенні.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглядаючи справу про визнання частково недійсним свідоцтва про право на спадщину за законом та визнання права власності на нерухоме майно, зазначив таке. Будинок, в якому проживала спадкодавець на момент смерті, поділений на дві окремі частки, власники реєстрацію у будинку здійснювали за окремими домовими книгами, позивачка та спадкодавець були зареєстровані у різних частках будинку. За таких обставин висновок суду про те, що позивачка не може вважатися такою, що прийняла спадщину у відповідності до ч. 3 ст. 1268 ЦК, є правильним⁹.

Відповідно до п. 3.22 глави 10 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України у разі відсутності у паспорті спадкоємця відмітки про реєстрацію його місця проживання, доказом постійного проживання разом зі спадкодавцем можуть бути: довідка житлово-експлуатаційної організації, правління житлово-будівельного кооперативу, відповідного органу місцевого самоврядування про те, що спадкоємець на день смерті спадкодавця проживав разом із цим спадкодавцем.

Водночас нотаріальна практика складається таким чином, що спадкоємці, які проживали разом із спадкодавцем, можуть підтвердити прийняття спадщини в разі реєстрації їх місця проживання разом із спадкодавцем. Якщо у спадкоємця місце

⁹ Ухвала Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 28.01.2015 у справі № 6-46058св14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42541452>

реєстрації відрізняється від місця проживання спадкодавця, то для встановлення факту постійного проживання зі спадкодавцем нотаріуси пропонують звертатись до суду.

Причому спадкоємець повинен спершу звернутися до нотаріуса та отримати відмову у вчиненні нотаріальної дії. Якщо судом буде встановлено, що заявник не звертався до нотаріуса, то у встановленні факту постійного проживання зі спадкодавцем має бути відмовлено. До моменту відмови нотаріуса у видачі свідоцтва про право на спадщину у зв'язку з тим, що прийняття спадщини належним чином не підтверджено, зберігається можливість оформлення спадкових прав у нотаріальному порядку та відсутня необхідність встановлювати певний юридичний факт. У п. 1 постанови пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення» від 31.03.1995 № 5 визначено такі умови розгляду судами справ про встановлення фактів в порядку окремого провадження: 1) згідно з законом такі факти породжують юридичні наслідки, тобто від них залежить виникнення, зміна або припинення особистих чи майнових прав громадян; 2) чинним законодавством не передбачено іншого порядку їх встановлення; 3) заявник не має іншої можливості одержати або відновити загублений чи знищений документ, який посвідчує факт, що має юридичне значення; 4) встановлення факту не пов'язується з наступним вирішенням спору про право.

Одним з проблемних питань застосування ч. 3 ст. 1268 ЦК, щоправда, більшою мірою теоретичних, є те, що спадкоємець, будучи зареєстрованим за однією адресою зі спадкодавцем, може фактично проживати в іншому місці, через що не тільки не усвідомлюватиме прийняття ним спадщини, а й не знатиме про її відкриття. Тобто нівелюється мета встановлення механізму «автоматичного» прийняття спадщини. З цих міркувань відповідний спосіб прийняття спадщини в юридичній літературі піддається критиці¹⁰.

¹⁰ Див., напр.: Сучасні тенденції розвитку спадкового права (порівняльно-правове дослідження): монографія / Ю.О. Заїка, Н.Б. Солтис, В.В. Проценко, Є.О. Рябоконт; відп. ред. академік НАПрН України В.В. Луць. – К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2015. – С. 190.

Факт постійного проживання разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини у правових наслідках прирівнюється до її прийняття, у зв'язку з чим такий спадкоємець звертається до нотаріуса із заявою про видачу свідоцтва про право на спадщину, а не із заявою про прийняття спадщини, яка вже прийнята. Міністерство юстиції України у своєму листі від 11.10.2010 звернуло увагу на помилковість практики тих нотаріусів, які вимагали від спадкоємця, який постійно проживав із спадкодавцем на час відкриття спадщини, заяву саме про її прийняття¹¹.

Спадкоємець, який прийняв спадщину, може звернутися за отриманням свідоцтва протягом будь-якого часу після закінчення строку, встановленого для прийняття спадщини.

Як зазначено в п. 23 постанови пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про спадкування» від 30.05.2008 № 7, якщо постійне проживання особи зі спадкодавцем на час відкриття спадщини не підтверджено відповідними документами, у зв'язку із чим нотаріус відмовив особі в оформленні спадщини, спадкоємець має право звернутися в суд із заявою про встановлення факту постійного проживання зі спадкодавцем на час відкриття спадщини, а не про встановлення факту прийняття спадщини.

Таке роз'яснення видається цілком логічним, оскільки наслідком встановлення факту постійного проживання разом зі спадкодавцем на час відкриття спадщини є її прийняття таким спадкоємцем. Судовий порядок встановлення факту постійного проживання зі спадкодавцем на час відкриття спадщини застосовується виключно в тому разі, коли неможливо підтвердити зазначений факт у нотаріальному провадженні.

Утім, як свідчить аналіз судової практики, суди часто задовольняють заяви про встановлення факту прийняття спадщини,

¹¹ Лист Міністерства юстиції України від 11.10.2010 № 31-32/238 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_238323-10/print1461664338023543

а не постійного проживання із спадкодавцем¹².

Наявність рішення суду про встановлення факту постійного проживання спадкоємця зі спадкодавцем на час відкриття спадщини є підставою для звернення до нотаріуса для отримання свідоцтва про право на спадщину. Суд не повинен визнавати право власності на спадкове майно, оскільки ЦК передбачений інший порядок її оформлення. Підставою для звернення особи до суду з позовом про визнання права власності в порядку спадкування є порушення, невизнання, оспорування права особи або неможливість оформлення спадкоємцем спадкових прав у нотаріуса. Як роз'яснив з цього приводу Верховний Суд України, за наявності умов для одержання в нотаріальній конторі свідоцтва про право на спадщину, вимоги про визнання права на спадщину судовому розглядові не підлягають¹³.

При цьому, на відміну від нотаріального провадження щодо оформлення права на спадщину, суди виходять з того, що сам по собі факт реєстрації спадкоємця в одному житловому приміщенні зі спадкодавцем автоматично не свідчить про прийняття спадщини.

Верховний Суд України відзначив, що відповідно до ч. 2 ст. 2 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11.12.2003, реєстрація місця проживання або її відсутність не можуть бути умовою реалізації прав і свобод, передбачених Конституцією, законами чи міжнародними договорами України, або підставою для їх обмеження. Таким чином,

¹² Див., напр.: рішення Золочівського районного суду Харківської області від 18.08.2014 у справі № 622/884/14-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/40235908>; рішення Стрийського міськрайонного суду Львівської області від 26.08.2015 у справі № 456/2441/15-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/51158757>; рішення Подільського районного суду м. Києва від 09.12.2013 у справі № 758/7934/13-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/41105742>

¹³ Абзац 2 п. 23 постанови пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про спадкування» від 30.05.2008 № 7.

сама по собі реєстрація місця проживання разом зі спадкодавцем на час відкриття спадщини не може свідчити відповідно до ч. 2 ст. 1268 ЦК про своєчасність прийняття спадщини¹⁴.

Аналогічної позиції дотримується й інший спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ: відсутність реєстрації спадкоємця за останнім місцем проживання спадкодавця сама по собі не є абсолютним підтвердженням обставин про те, що спадкоємець не проживав із спадкодавцем на час відкриття спадщини, якщо обставини ч. 3 ст. 1268 ЦК підтверджуються достатністю інших належних і допустимих доказів¹⁵.

Варто зазначити, що у разі «автоматичного прийняття спадщини» підлягає застосуванню загальне положення ч. 5 ст. 1268 ЦК стосовно належності спадщини спадкоємцеві з дня смерті спадкодавця незалежно від часу її прийняття (фікція зворотної сили прийняття спадщини¹⁶). Значення зворотної сили прийняття спадщини проявляється в тому, що саме на час відкриття спадщини визначається її склад, коло спадкоємців, обсяг відповідальності спадкоємців за боргами спадкодавця, інші обов'язки, що обтяжують спадщину. Застосування правила ч. 5 ст. 1268 ЦК має вкрай важливе значення для охорони прав спадкоємців, адже у разі прийняття ними спадщини вони набувають права не лише на майно, виявлене в момент прийняття спадщини, але й на майно, що було в наявності в день смерті спадкодавця, але з тих чи інших причин виявилось у володінні третьої особи.

Згідно з правовою позицією Верховного Суду України, викладеною у справі

¹⁴ Ухвала Верховного Суду України від 03.11.2010 у справі № 6-7165св09 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/12301791>

¹⁵ Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 14.09.2016 у справі № 505/2085/14-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/61387001>

¹⁶ Під правовими фікціями в юридичній літературі розуміють техніко-юридичний прийом, що застосовується у праві, яким неіснуючі положення оголошуються існуючими і набувають обов'язкового характеру в силу закріплення їх у правовій нормі.

№ 6-164цс12, у спадкоємця, який у встановленому законом порядку прийняв спадщину, права володіння та користування спадковим майном виникають з часу відкриття спадщини. Такий спадкоємець може захищати свої порушені права володіння та користування спадковим майном відповідно до глави 29 ЦК. Якщо у складі спадщини, яку прийняв спадкоємець, є нерухоме майно, право розпорядження нерухомим майном виникає в нього з моменту державної

реєстрації цього майна (ч. 2 ст. 1299 ЦК). Спадкоємець, який прийняв у спадщину нерухоме майно, ще до його державної реєстрації має право витребувати це майно від його добросовісного набувача з підстав, передбачених ст. 388 ЦК, зокрема у разі, якщо воно вибуло з володіння спадкодавця поза волею останнього¹⁷. ✎

¹⁷ Постанова Верховного Суду України від 23.01.2013 у справі № 6-164цс12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/A0E0FF21B7575F08C2257C92003A6515](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/A0E0FF21B7575F08C2257C92003A6515)